

УДК 342.951;351.82

Юлія Михайлівна КРЕТ,

аспірантка кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБЛИВИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Реалізація фінансово-правового захисту військовослужбовців відбувається, як шляхом здійснення заходів з матеріального забезпечення соціальних гарантій захисту їх конституційних прав, як громадян, так і шляхом забезпечення соціальних прав, що надає держава, з врахуванням особливостей їх діяльності та правового статусу, враховуючи особливий характер їх служби – Захист Вітчизни.

Особливого значення набуває діяльність військовослужбовців у період воєнного стану, оскільки захист держави, прав та свобод громадян – це конституційний обов'язок, успіх в реалізації якого, базується на формуванні відповідних умов, серед яких найважливішою є - особистий захист, як фізичний, так і соціальних умов професійної діяльності та побуту військовослужбовців та членів їх сімей.

На відміну від заходів соціального захисту, які мають, переважно, адресний характер, фінансово-правовий захист не обмежується наданням грошової допомоги матеріально не захищеним особам, оскільки військовослужбовці, відповідно до закону, мають грошове, продовольче, речове та інше забезпечення. Фінансово-правовий захист, як напрям діяльності держави, направлений на матеріальне забезпечення всього комплексу заходів з соціальної політики держави. Соціальна політика держави охоплює заходи: по перше, з соціального захисту, що має направлений, адресний зміст; по друге, з соціального забезпечення, що має всеохоплюючу роль у суспільстві і характеризує якість життя; по третє, з утримання закладів соціальної сфери та надання послуг. Всі складові соціальної політики держави утримуються завдяки реалізації відносин з фінансово-правового захисту, оскільки фінансова діяльність держави націлена на формування, розподіл та використання публічних фінансових ресу-

рсів для здійснення завдань та функцій, що поставлені Конституцією України, серед яких – фінансування завдань з соціального захисту.

Гарантовані державою права та свободи громадян України розповсюджуються на військовослужбовців, проте врахування особливостей їх діяльності позначається на потребі встановлення особливих видів соціального забезпечення. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон № 2011-12), визначає: «У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені законом пільги, гарантії та компенсації» [1].

Отже, система соціального захисту військовослужбовців передбачає, як соціальні гарантії та допомоги, що визначені для всіх громадян України, та її особливі їх види, що пов'язані з специфікою діяльності. Однак, реалізація завдань по соціальному захисту та соціальному забезпеченні військовослужбовців наштовхується на їх фінансування, тобто потребує удосконалення відносин з фінансово-правового захисту.

Законодавство України щодо фінансування соціальних прав військовослужбовців, як і інших особливо вразливих категорій громадян, а саме ветеранів та учасників бойових дій, осіб, які постраждали від Чорнобильської АЕС, інвалідів, внутрішньо перемішених осіб, правоохоронців тощо, не реалізується, в наслідок розбіжностей між визначеними видами соціальних виплат і джерелами їх фінансування. Колізії, неточності та розбіжності у чинному законодавстві щодо фінансування соціальної політики ставлять перешкоди реалізації відносин з фінансово-правового захисту, що потребує удосконалення чинного законодавства.

Державні бюджети 2006-2022 року встановлювали у різних пропорціях вагому суму коштів на соціальний захист та соціальне забезпечення громадян, проте при цьому недофінансування соціальних прав окремих категорій громадян, зокрема і військовослужбовців, ветеранів правоохоронних органів, було значним, і порушувало принципи доступності та пропорційності, про що свідчать скарги та судові позови. Чинний Закон України № 2011-12, встановлює особливі соціальні права військовослужбовців - пільги, гарантії та компенсації, які також потребують фінансування, і пов'язані з виконанням обов'язків, вкрай важливих для діяльності військових, і які не можуть бути скасовані чи призупинені без їх рівноцінної заміни.

Висновок. Проблеми фінансово-правового захисту особливих соціальних прав військовослужбовців пов'язані по-перше, з проблемами дефіциту державного бюджету та недосконалістю системи соціального захисту, яка властива для забезпечення реалізації соціальної функції держави, а по-друге, з розподілом бюджетних коштів, розпорядником яких є Міністерство оборони України, наявний обсяг коштів, якого, є безумовно наслідком, розподілу державних видатків, що склалася у бюджетному процесі без врахування особливих соціальних прав військовослужбовців у період воєнного стану. Удосконалення системи соціального захисту військовослужбовців потребує врахування у бюджетному процесі наявного обсягу видатків, зокрема на фінансування соціальних прав військовослужбовців, поширення прав головного розпорядника бюджетних коштів щодо фінансування особливих соціальних прав, а також реформування системи соціального захисту.

Список бібліографічних посилань

1. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Закон України №№ 2011-XII від 20. 12. 1991 року // Відомості Верховної Ради України від 14.04.1992 № 15, стаття 190 // URL <https://zakon.rada.gov.ua/la>.

УДК [343:351.98](477)

Наталія Василівна МАРТИНЕНКО,

*доктор філософії в галузі публічного управління
та адміністрування, провідний науковий співробітник
Національного наукового центру*

«Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3234-0689>

РОЛЬ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

В умовах військової агресії Російської Федерації проти України питання забезпечення економічної безпеки як ніколи набуло першочергового значення та суспільної уваги. Головним аспектом гарантування суспільного та державного добробуту є система економічної безпеки держави.